

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 195/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] – [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Konečný, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/164/2021 z 30. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že Okresný súd Nitra (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 10C/122/2016 z 19. novembra 2018 zamietol žalobu sťažovateľky, ktorou sa proti žalovanej [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“) domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou spornej nehnuteľnosti bližšie špecifikovanej v žalobe ku dňu jej vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 18. augusta 2016 Okresného súdu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky č. OÚ-NR-OVBP2/2016/031897-32 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy z 10. októbra 2016 pod č. 24929/2016/B624-SV/63515/Ho.

2.1 V odôvodnení okresný súd konštatoval, že sťažovateľka sa na základe kúpnej zmluvy z 25. júna 2015 (uzavretej so žalovanou) nemohla stať vlastníčkou spornej parcely, a tak ňou nemôže byť ani ku dňu vyvlastnenia, a preto je žaloba nedôvodná. Okresný súd v tejto súvislosti poukázal na zrušenie rozhodnutia správneho orgánu o povolení vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech sťažovateľky po vyhovení protestu prokurátora, na vznik predkupného práva k spornému pozemku štátu priamo zo zákona [§ 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 175/1999 Z. z.)] a v nadväznosti naň na zákonom obmedzenú zmluvnú voľnosť žalovanej. Štát si svoje predkupné právo od žalovanej uplatnil (uzavretím kúpnej zmluvy 1. marca 2016), a tým došlo k vykonaniu zákonného predkupného práva štátu podľa § 3 ods. 7 zákona č. 175/1999 Z. z. Plnenie dohodnuté v kúpnej zmluve uzavretej medzi stranami sporu sa stalo po vzniku záväzku nemožným a povinnosť žalovanej plniť zanikla podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z čoho vyplýva, že sťažovateľka si mohla voči žalovanej uplatňovať nárok na náhradu škody, ako aj vydanie bezdôvodného obohatenia (vrátenie kúpnej ceny), čo však v danom konaní nepožadovala.

3. O odvolaní sťažovateľky Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 6Co/73/2019 z 29. apríla 2020 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. Odvolací súd zhodne s názorom súdu prvej inštancie dospel k záveru o správnom zamietnutí žaloby, avšak z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu na sťažovateľkou požadovanom určení.

4. Dovolanie sťažovateľky, ktorého prípustnosť odôvodnila s poukazom na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), najvyšší súd napadnutým uznesením č. k. 7Cdo/164/2021 z 30. júna 2022 odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. V ústavnej sťažnosti nasmerovanej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka namieta, že záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu je vo všeobecnosti pre súd „pohodlným dôvodom“ zamietnutia žaloby bez toho, aby sa musel zaoberať meritom veci. Namiesto toho, aby sa vo veci konajúce súdy zaoberali argumentáciou sťažovateľky, obsérne sa venovali len dôvodom, ktoré podporujú záver o nedostatku jej naliehavého právneho záujmu. Tvrdí, že svoj žalobný návrh formulovala *lege artis*, pričom následne došlo k zmene skutkových okolností, a to k vyvlastneniu a následne vloženiu finančných prostriedkov do úschovy súdu s účinkami splnenia dlhu, a preto bolo vylúčené, aby sťažovateľka mohla byť úspešná, ak by podala žalobu na plnenie. Za daného stavu však sťažovateľka nemala k dispozícii žiaden iný procesný prostriedok, a preto sú rozhodnutia súdov v rozpore so zásadou zákazu *denegatio iustitiae*.

6. Podľa sťažovateľky je však stále aktuálna otázka vyplatenia náhrady za vyvlastnenie, ktorá dosiaľ nebola vyplatená pre pochybnosti o tom, kto je veriteľom. Sťažovateľkino právo je stále ohrozené a neisté v dôsledku pochybného nadobudnutia sporného pozemku obchodnou spoločnosťou [REDACTED] a [REDACTED], pretože ani v jednom prípade uzatvorenia kúpnej zmluvy nešlo o platný právny úkon z dôvodu nenaplnenia podmienok platnosti v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, ako aj z dôvodu, že nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka. Dokonca podľa sťažovateľky mohlo ísť o simulované právne úkony,

čomu nasvedčuje skutočnosť, že spoločnosť [REDAKOVANÉ] nadobudla dotknutý pozemok na základe kúpnej zmluvy, následne ho previedla na spoločnosť [REDAKOVANÉ] a napokon podala návrh na vyvlastnenie vo svoj prospech, ktorému bolo vyhovené. Týmto postupom skomplikovala sťažovateľke možnosť domôcť sa jej práv.

7. Sťažovateľka tvrdí, že argumentácia prvoinštančného súdu poukazujúca na predkupné právo štátu podľa § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. vychádza z nesprávnych záverov a nemá oporu v zákonomnom stave. Zastáva názor, že ak by mal súd prihliadať na predkupné právo štátu, musel by zodpovedať otázku, aké následky sú spojené s jeho porušením. Z platnej právnej úpravy však vyplýva, že s takým porušením zákon nespája sankciu absolútnej (ani relatívnej) neplatnosti, pretože štát sa môže domáhať vlastníckeho práva od nadobúdateľa. Rovnako nemá oporu v zákonomnom stave ani argumentácia druhoinštančného súdu týkajúca sa nedostatku naliehavého právneho záujmu.

8. Sumarizujúc odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, sťažovateľka zdôrazňuje, že posúdenie, či sa súd neodklonil od judikatúrnych záverov, závisí od porovnania skutkových okolností v citovanej judikatúre a konkrétneho posudzovaného prípadu. Podľa jej názoru nevychádzalo ani jedno z rozhodnutí citovaných v napadnutom uznesení z obdobného skutkového stavu, pretože v posudzovanom prípade po nezavkladovaní kúpnej zmluvy nemala sťažovateľka inú možnosť než domáhať sa určenia svojho vlastníctva súdnou cestou (po zmene skutkových okolností – vyvlastnení jej zostala iba možnosť domáhať sa určenia vlastníctva ku dňu vyvlastnenia, aby sa vyriešil právny základ pre vydanie náhrady).

9. Sťažovateľka zastáva názor, že každý občan má právo obrátiť sa na súd, aby súd jeho argumenty vypočul, a ak ich neuzná, je potrebné, aby ich vyvrátil, resp. vysvetlil, prečo nie sú k veci relevantné. V posudzovanom prípade však k takémuto postupu súdu nedošlo. Odôvodnenie napadnutého uznesenia neposudzuje konkrétne skutkové a právne okolnosti, zameriava sa len na všeobecné konštatovania, ktoré je možné použiť v takmer každom prípade.

10. Sťažovateľka ďalej namieta tvrdenie súdu, že právnym posúdením sa neznemožňuje realizácia procesných práv a povinností, k čomu uvádza, že už z podstaty veci vyplýva, že v prípade, ak súd v dôsledku nesprávneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu nemôže pristúpiť k posudzovaniu merita veci, tak v takom prípade je realizácia jeho procesných oprávnení znemožnená takýmto právnym posúdením. Namieta aj arbitrárny a formalistický záver súdu týkajúci sa námietky nesplnenia povinnosti zo strany odvolacieho súdu poučenia o tom, že vec sa bude posudzovať podľa iného zákonného ustanovenia. Dodáva, že otázka naliehavého právneho záujmu nebola zodpovedaná správne, čo má vplyv na rozhodnutie v merite veci, a preto je potrebné, aby súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

11. Najvyššiemu súdu ďalej sťažovateľka vytýka, že nerozhodol o jej návrhu na odklad právoplatnosti rozsudku krajského súdu a v závere poukazuje na nález č. k. II. ÚS 482/2021 z 1. júna 2022 vydaný v obdobnej veci, v ktorom ústavný súd konštatoval, že záver súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu je arbitrárny.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) výsledkom dovolacieho konania, ktorým bolo vyslovenie záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania sťažovateľa z dôvodu nedôvodného namietania existencie procesnej vady podľa § 420 písm. f) CSP v spore sťažovateľky o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti.

13. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Inými slovami, posúdenie tejto otázky je vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru), v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (III. ÚS 450/2017). To samozrejme neplatí, ak by najvyšší súd posúdil otázku prípustnosti dovolania ústavne neudržateľne v neprospech sťažovateľa (IV. ÚS 80/2021).

14. Obmedzené možnosti prieskumu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu s prihliadnutím na rozsah a obsah námietok sťažovateľa predznamenávajú úlohu ústavného súdu, ktorou je v danom prípade posúdiť, či najvyšší súd ako súd dovolací napadnutým uznesením nevybočil zo zákonného rámca, a teda či napadnutým uznesením nedošlo k porušeniu sťažovateľkou namietaného práva.

15. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia, ktorý v bode 17.1. napadnutého uznesenia odkázal na svoju ustálenú judikatúru (R 111/1998), podľa ktorej nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania. Na tomto zotrvalo zjednocujúce stanovisko R 2/2016, od ktorého dovolací súd aj po účinnosti Civilného sporového poriadku [§ 420 písm. f) CSP] nevidí dôvod sa odkloniť. Dovolací súd na podklade obsahu spisu nepovažoval argument sťažovateľa o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatok riadneho odôvodnenia (bod 17 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu) za dôvodný, a tak nezistil, že by v danom prípade išlo o extrémny prípad vybočenia z medzí § 420 písm. f) CSP, ktorý by bol dôvodom na uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016 ako krajnej výnimky z prvej vety (bod 17.2 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

16. Ústavný súd však vo svojej judikatúre už opakovane vyslovil, že sa s uvedeným právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje (IV. ÚS 314/2020, I. ÚS 22/2021, I. ÚS 423/2022, I. ÚS 568/2022). Aj napriek tomu, že uznesenie najvyššieho súdu, aj keď vychádza z nie úplne aktuálnej všeobecnej charakteristiky prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, sa zaoberá vecným posúdením dostatočnosti dôvodov obsiahnutých v rozhodnutí odvolacieho súdu (bod 17.3 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu), čo už zmieňovaný nedostatok charakteristiky prípustnosti dovolania reparuje. Najvyšší súd sa tiež vyjadril k výhrade sťažovateľky týkajúcej sa porušenia § 382 CSP odvolacím súdom tým, že nebola zo strany odvolacieho súdu upozornená na to, že ňou uplatnený nárok bude súd odlišne právne posudzovať, a vysvetlil, že prvostupňový, ako aj odvolací súd zhodne založili svoje rozhodnutia na právnom posúdení naliehavého právneho záujmu podľa § 137 písm. c) CSP, i keď ho na vec aplikovali odlišne (body 19 a 20 napadnutého

uznesenia najvyššieho súdu). Tým, že sťažovateľka dostala konkrétnu odpoveď na podstatnú dovoláciu námietku, bola zachovaná požiadavka obsahovej kvality odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktorá vyplýva z práva na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasti základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

17. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd poskytol sťažovateľke v súvislosti s namietaným porušením práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie ochranu v medziach zákona, ktorý základné právo na súdnu ochranu vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy), pričom tieto medze rešpektoval, a preto mu z ústavnoprávneho hľadiska nemožno pri posúdení vady zmätočnosti nič vytknúť. Ústavný súd, vychádzajúc z relevantnej časti obsahu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, preto nezistil, že by účinky výkonu jeho dovolacej právomoci pri posudzovaní prípustnosti a dôvodnosti dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP boli nezlučiteľné so základným právom strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie.

18. Ústavný súd dodáva, že ústavná sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu najvyššieho súdu, ktorého skutkové východiská a právne posúdenie sú obdobné s inými rozhodnutiami, ktoré už boli ústavným súdom preskúmané, a konštatuje, že niet dôvodu sa odchyliť od skorších uznesení ústavného súdu (II. ÚS 483/2022, IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 188/2022, IV. ÚS 578/2022, I. ÚS 164/2023), ktorými boli ako zjavne neopodstatnené odmietnuté obdobné ústavné sťažnosti sťažovateľky.

19. Za zjavne neopodstatnenú považuje ústavný súd takú sťažnosť, keď uplatnené námietky nie sú spôsobilé spochybníť ústavnosť napadnutých rozhodnutí, tak je to aj v tomto prípade. Namietaným konaním nedošlo k porušeniu sťažovateľkou označených základných práv, a preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 5. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu